

استعمالیده. په افغانستان او پاکستان کی به مخدره مواد دټوخی او اسهال د تداوی او دکوچنیانو د بیده کولو لپاره استعمالیدل.

په ۱۰۰۰ میلادی کال کی یو عربی ساینس پوه چه البیرونی نومیده، افیوم او د هغه اعتیاد، جوړوونکی مشخصات بیان کړل. ابن سینا به مخدره مواد د مختلفو ناروغيو په تداوی کی استعمالول. په داسی حال کی چه په اروپا کی راولف په (۱۵۷۰) میلادی کال کی منځنی ختیځ ته له خپل سفر څخه وروسته د افیمو اعتیاد جوړوونکی خصوصیات بیان کړل. له دی څخه وروسته برطانوی ډاکترانو افیوم د ټولو ناروغيو د تداوی دپاره دیوی قاعدی په ډول استعمالول خو لیکن د درد په آرامولو کی د افیمو استعمال ډیر ښکاره ؤ. د افیمو استعمال په لومړی غل د اوولسمی پېړی په وسط کی په چین کی د یو مشکل په حیثیت وبلل شو.

په ۱۸۰۶ میلادی کال کی یو جرمني درمل پوه په دی قادر شو چه له افیمو څخه مارفین جلا کړی. د ۱۸۳۳ میلادی کال په دوران کی د مارفینو تزریقات جوړ او له هغه وخت څخه را پدی خوا د درد د آرامولو لپاره دمارفینو تزریقی طریقه معرفی او استعمال ئی پیل شو. دا مخدره ماده د امریکا دکورنی جگړی او په ۱۸۷۰ میلادی کال کی د جرمنی او فرانسی تر منځ د جگړی

په دوران کی په زیاته پیمانته استعمال شوه. د مارفینو د کشف
 څخه لږ وخت وروسته د مارفینو اعتیاد د عامی روغتیا یو پرابلم
 جوړ او ډاکتران ددی کار مسئول وگڼل شول. په ۱۸۹۸ میلادی
 کال کی د هغه کوښښ د مستقیمې نتیجې په ډول تر څو د
 مارفینو په شان یو قوی درد آراموونکی خو اعتیاد نه
 تولیدوونکی درمل تولید کړای شي، د یو جرمني شرکت له خوا
 هیروئین کشف شول، او ورته ددی مادی د درد د تحمل کولو د
 قابلیت د زیاتولو په اساس دا لاتینی نوم ورکړای شو. خولیکن د
 درمل د کاشف دنيک نیتی او د یو اتکاء تولیدوونکی درمل په
 عوض کی چه افیوم دی د یو اتکاء نه تولیدوونکی درمل د تولید
 د ضرورت برعکس نه یواځې داچه هیروئین د بشریت لپاره مضر
 ثابت شول، بلکه هیروئینو د بشریت د غلام جوړوونکو مخدره
 موادو دلست په سر کی ځای ونیو او یوه داسی نتیجه ئی ورکړه
 کومه چه د هغوی دماخذ مخدره مادی، چه افیوم دي د استعمال
 سره معلومه نه وه.

تقدن او مخدره مواد

د اروپا او افغانستان تر منځ د مخدره موادو په مقایسه
 کی ولیدل شول چه د مختلفو ټولنو ضروریات، د مخدره موادو د
 اصلی بوتی موجودیت او د مختلفو صنعتونو مینځ ته راتگ ټول

هغه لوی عوامل دي کوم چه د مخدره موادو پرمختګ متاثر کوی. د مخدره موادو عام ضرورت طبی استعمال ؤ، او هغه هم معمولاً د درد آرامول، داروپائی پرمختللو درملونو له منځ ته راتګ څخه مخکې افغانانو افیوم د هغه په خام شکل کې په درد سربریره د ټوخی او اسهال د تداوي لپاره هم استعمالوه. په طبی استعمال سربریره د نورو تولیداتو لپاره د افغانانو ضروریات کوم چه په کافی اندازه په لاس راتلونکي او په اساني سره د کوکنارو د ودی کوونکي بوټي څخه پرته ممکن نه ؤ. دوی د کوکنارو له بوټي څخه د خامو خوراکی تیلو، صابن او د څارویو د خوراکی موادو د تولید خواته متوجه کړل. په داسی حال کې چه په غرب کی د مخدره موادو استعمال له صنعتی انقلاب سره مطابقت خوری او د مختلفو اصلاحی او تقطیرنی طریقو په استعمال سره ئی په ډیری آسانی سره هیروئین تولید کړل. دا تضاد ډولنی اړتیاوی، د یولوی متاثر کوونکي عامل په څیر تشریح کوی. هغه صنعت کوم چه په دومره ابتدائی حالت کې وی، یو لږ داسی شیان تولید کړل کوم چه له اعتیاد جوړوونکو خواصو څخه بالکل مختلف او هیڅ ارتباط ورسره نه لري. خوله بله پلوه دا یواځی پرمخ تللی تکنولوژی وه کومی چه وکولای شول چه ډیر قوي اعتیاد جوړوونکي مخدره مواد تولید کړل دا کار ځکه وشو، چه اصلاً د ټولنی ضروریات مختلف ؤ.

افغانان بايد په دې خوشحاله ونه اوسي چه دوی دهيروئينو په ارتباط نه پوهيږي او دا چه دوی خودکونارو له بوتی څخه يواځی مفيد محصولات په لاس راوړي. د نن ورځی تمدن د ماضی له پولو (سرحداتو) څخه تير شوی دی او د جهاد په تعقيب منع ته راغلی افغانستان نوره کومه گوښه او وروسته پاتی خاوره نه ده. هيروئين که څه هم ددی تمدن په واسطه د طبي اهدافو لپاره کشف شوی ؤ، په عين طبي ميدان کی مضر ثابت شول.

اوس د هيروئينو کنترول يو مشکل کار دی، او دا ځکه چه دوی د ځينو خلکو په اذهانو د مدرن تمدن له خلق کړو مشکلاتو څخه د مؤقتی خلاصون يوه کاذبه مفکوره پيدا کړی ده له کومی څخه چه اوس د مخدره موادو تجاران سوء استفاده کوی.

افغانان هم د هيروئينو له مضرو اثراتو څخه په امن کی نشی پاتی کيدای. دا ځکه چه د افغانستان اوسنی وضع او حالت د هيروئينو د پرمختگ لپاره ډير مساعد دي. د هيروئينو د توليد او پرمختگ دا سلسله تر هغه وخته پوری ختميدای نشی، تر څو چه افغانانو د خپلو نيکونو په شان يو داسی تمدن نه وی غوره کړی کوم چه په هيروئينو او په هيروئينو پوری په مربوطو توليداتو کی زړه پوری والی ونه لري. حتی هغه گټی چه افغانان

ئی له کوکنارو څخه په لاس راوړی، باید له منځه یوواړای شی او دهغوی په عوض کی دگټو نور منابع ولټوی او په کار واچول شي. د بشریت د هلاکت او تباهی په عوض کی دا یو ډیر ارزان قیمت دی، کوم چه دوی ادا کولی شی.

الله تعالی فرمائی:

ترجمه: - دوی له تا څخه د شرابو او قمار په هکله پوښتنه کوی. ورته ووايه چه په دوی کی دخلکو لپاره گناه او یو څه گټه ده، خولیکن گناه ئی له گټی څخه لویه ده

(البقرة، الايه ۳۱۹)

نشه ای مواد اوس بين المللی ستونځه

گرځيدلی ده

نشه ای مواد ډیر اوږد تاریخ لری او بشر دتاریخ په اوږدوکی کله کله ددی مشکل سره مخامخ شویدی او ډیرخلک پدی معتاد شویدی خوله نیکه مرغه پخوانیو خلکو به په عنعنوی ډول او دبعضی مرضونو دتداوی لپاره استعمالول لکه دمثال په ډول افین به ئی دټوخی، اسهال، په ماشومانو کی دخوب

راوستلو، او درد دکمولو دپاره استعمالوه. خو له بده مرغه خلکو اوس دنشه ای موادو استعمال خصوصاً دهیروئینو استعمال دومره زیات کړیدی چه دبشر ژوند ته یو لوی تهدید دي او که ددی مصیبت مخه ونه نیول شي شاید یوه ورځ دهر فامیل دروازه وتهکوی.

دي مصیبت اوس یو بین المللی شکل ځانته غوره کړیدی او ددی اهمیت ددی نه معلومیږی چه په (۱۹۹۰م) کال کی دملگرو ملتونوسر منشی دخپلی بیانیی په یوه برخه کی داسی وویل: (دنشه ای موادو مشکل نن دی حد ته رسیدلی چه باید ورته په بین المللی سطحه توجه وشی. دا واقعاً یو بین المللی مشکل دی دا دیوی کورنی، یو کس او یو مملکت مشکل ندی. دا مصیبت اوس فردی، فامیلی او اجتماعی مشکلات رامنځ ته کوی او درشوت، تشدد او مرگ خطرونه ورسره دی). نن ددی خبری تصدیق شاید هر څوک وکړی.

دیوی احصایی له مخی چه اخستل شوی که چیری ددی مشکل مخه ونه نیول شی شاید د (۲۱۰۰م) کال پوری په نړی کی دهر و دوو کسانو څخه یو کس په یو قسم دواباندی معتاد شی.

که نن دپاکستان حالاتو باندی یو نظر واچوو په پاکستان کی هم دافینو استعمال اوس خپل عنعنوی شکل دلاسه ورکړی او

د (۱۹۸۰م) کال راپدی خوا هیروئینو په پاکستان کی دننه ځانته بازار پیدا کړی دی. د (۱۹۸۰م) کال نه دمخه چا دهیروئینو استعمال نه کاوه او هغی سړوی چه دپاکستان حکومت له خوا په (۱۹۸۸م) کی تر سره شوه وبنودل چه په (۱۹۸۰م) کال کی (۵۰۰۰) کسانو هیروین استعمالول ولی دهغی را هیسی دا شمیر څوچنده زیات شوی دی.

په (۱۹۸۷م) کال کی (۲,۲۴) ملیونو خلکو مختلفې نشه ای دواگانې استعمالولی چه دهغی جملی څخه ئی (۴۸٪) دهیروئینو نشه کوله او نتیجه ئی په لاندی ډول وه:

هیروئین ۱۰۷۹۶۳۵

چرس ۷۲۲۸۸۰

افین ۲۶۰۷۴۵

بنگ ۱۳۱۲۰۵

نوری دواگانې ۴۹۵۱۵

او هم داسي بنودل شویده چه په همدی کال کی (۱۷۰,۰۰۰) شاگردان په مختلفو دواگانو معتاد چه دهغی جملی څخه (۵۰٪) ئی په هیروئینو باندی معتاد وو.

په (۱۹۸۸م) کال په پاکستان کی تقریباً (۳۰ بلیونه) روپې

په نشه ای موادو لگیدلی دی او اوسنی سروی ښائی چه په پاکستان کی اوس د هیروئینو معتادینو شمیر (۱,۶) ملیونه کسانوته رسیدلی دی.

پورتنی احصائی ښائی چه دا مشکل څومره مخ په زیاتیدو روان دي.

همداسي که دافغانستان حالاتو ته وگورو تقریباً شل کاله دمخه چا شرابیان نه پیژندل او دچرسیانو تعداد هم بیخي دگوتو په شمار ؤ ولی د (۱۹۷۸م) کال راپدي خوا ډیرو خلکو په شرابو چښلو شروع وکړه ځکه په ازاد ډول په بازار کی شراب خرڅیدل. ویلای شو چه ماشومانو هم شراب چښل شروع کړي وو. همداسي دچرسیانو شمیر هم په افغانستان کی ډیر زیات شوی دی. راځی چه دکولمبیا حالاتو ته وگورو څو کاله دمخه په کولمبیا کي خلکو دکوکین کرل شروع کړل ولی پخپله به چانه استعمالول او خارج ته به ئي لیږل ولي نن تقریباً (۶۵۰,۰۰۰) کسان پخپله په کولمبیا کي په کوکینو معتاد شوی دی.

دپورته مضمون دویلو څخه وروسته به دهر لوستونکي په فکرکي دا سوال پیدا شوی وی چه دا ولی په دومره لنډه موده کي دومره زیات خلک په دي مصیبت اخته شول؟ ددي علتونه خو ډیر دي خو دټولونه مهم او عمده علت ئی په منطقه کي دنشه اي

موادو شته والي دي چه په آساني سره دخلکو لاس ته ورغی.

که چیري نن دافغانستان حالاتوته وگورو دبعضي بین المللي احصائیو له مخي دافغانستان په (۱۴) ولایتونو کي افیوم کرل کېږي. که چیري دا وضع دوام وکړي شاید دهیروئینو معتادین په افغانستان کي هم لکه دپاکستان په شان په هرشهر او کلي کي پیداشي.

ددي بلانه دخلاصون لپاره او هم دآینده نسلونو دپنه ژوند لپاره پکار ده چه دټولني هر غړي چه هر چیري او په هر موقف کي چه وي باید دمخنیوي لاري چاري ئي ولټوي، مخکه خداي (ج) دي نه کوي چه هغي حد ته ونه رسیزو چه بیا ترینه بیرته راگرځیدل گران وي.

راځي چه داسلامي هداياتو په رڼا کي چه هره نشه پکي حرام گڼل شویده پداسي کوښښونو پیل وکړو چه خپل ځان، کورني، ټولنه او په مجموع کي ټول بشر ددي لوي مصیبت څخه خلاص او دآخرت اجرهم تر لاسه کړو.

د نښه ای موادو ناوړه اثرات او ستونځې

نښه ای مواد ډیر زیات او مختلف دی او دهر یوه دناوړه اثراتو بیانول ډیر وخت غواړی او ډیر کتابونه پدی لیکل شویډی خو دلته مونږ کوښښ کېږیډی چه په عمومی ډول د نښه ای موادو دناوړه اثراتو په باره کي یو لنډ مضمون ولیکو. ددی څخه هیڅوک انکار نشي کولای چه هره نښه ای ماده مضره ده دمثال په ډول که مونږ شرابوته متوجه شو نن په نړی کې ډیر زیات استعمالیږي او دوجود هر غږي باندي بد اثر کوی نن ئي خلک دسفلیس مرض سره چه هغه هم یو خطرناک مرض دي او دبدن په هر غږی باندي بد اثر کوي او هغه تخریبوي مشابهت ورکوی.

همدارنگه راځی چه په یوه بله نښه ای ماده چه نن یو بین المللي مصیبت گرځیدلي او دبشر ژوند تهدیدوی دهغي په ناوړه اثراتو رڼا واچوو چه هغه عبارت دهیرئینو څخه ده.

دا ستونځي او ناوړه اثرات کولای شو په دري برخو

وویشو:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سریزه

لکه څنگه چه مخدره مواد د بشر په تاریخ کی اوږده سابقه لری همداسی ئی د مخنیوی د پاره هم په مختلفو وختونو کی اقدامات شوی دي، ولی متأسفانه چه دا مواد ځانته کله داسی شکل غوره کړی چه د ټول بشریت ژوند ته د تهدید سبب شي. ددی مثال نن په هیروئینو کی لیدای شو چه دا مشکل څومره زیات او خطرناک دی.

دا مشکل اوس بین المللی ستونځه ده او مخنیوی ئی هم د یوه شخص، ډلی، ملت د وس نه وتلی کار دی. په پېښور کی دملگرو ملتونو د مخدره موادو دکنترول نړیوال پروگرام (UNDCP) د افغانستان دپروگرام دفتر ډیر زیات کونښنونه کړیدی او کوي ئی چه په افغانی ټولنه کی د مخدره موادو په ضد شعور را بیدار کړی او په دی لاره کی ئی د ټولنی د مختلفو

الف: روغتيايي ستونځي.

ب: اقتصادي ستونځي.

ج: اجتماعي ستونځي.

الف: روغتيايي ستونځي:

دا ستونځي کيداي شي چه ناڅاپي وي لکه ددوا دزهری اثراتو له کبله چه سبب دډیری سختي ناروغتيا يا حتی دمرگ سبب شي، يا داوردی مودی ستونځي وي چه په لنډ ډول سره لاندې بيانېږی:

۱- دغذائي موادو کميدل وجود ته چه په طبي اصطلاح کي ورته سو تغذي وائي دا ددي په خاطر واقع کېږی چه دي هميشه دخپل خوراک څخه بي پروا او ذهن ئي گډوډ وي اوددوي زيات فکر دنشه اي دوا په پيدا کولو کي مصروفوي. دا هم يو دليل کيداي شي چه دوي خپلي پيسي په دوا لگوي او دښه خوراک وس او قدرت داخيستو ورسره نه وي.

۲- دبدن عمومي کمزوري له کبله اوهم ددوي دخراب نظافت په خاطر دوی دډول ډول موضوعونو سره لاس په گريوان وي. په خاص ډول دتنفسی سيستم مرضونه.

۳- دوي اکثره په بطني دردونو قبضيت او داسي نورو

تکلیفونو گرفتار وی.

۴- وجود ته دمخترفومرضونو داخلیدل: دا په هغه معتادینو کې واقع کېږي چه دوي نشه اي مواد ټخاته پیچکاری کوی ټخکه ددوي سره پیچکاری اکثر ناپاکي وي، په بار بار هغه پیچکاری استعمالوي او دیو او بل سره ئي شریکوي چه کیدای شی موضعي دانې (Abscess)، دويني درگونو پر سوب او نور مرضونه لکه ایډز، ملاریا، زیری چه هغه هم دپیچکاری په واسطه یو بل ته نقل کیزی په دوی کې پیداشي.

۵- فحشا: دا خلك څرنگه چه دنشي غلامان گرځیدلی نو ټخکه دنشه اي موادود پیدا کولو دپاره هری لاري او وسیلي ټخه کار اخلي چه فحشا هم پکې شامله ده خصوصاً په نشه اي بنځو کې، دفحشا نه پخپله مختلف مرضونه لکه: ایډز، سفلیس او داسي نوري ډیری زیاتې خطرناکي بیماری پیدا کېږی.

۶- خود کشي کول: دا خلك مایوس، ناارامه ، دگډوډ ذهن خاوندان او په ټولنه کې رټل شوي خلك دي او دوي بعضي وخت په خود کشي لاس پوری کوي.

۷- دحادثاتو سره مخامخ کیدل: دا خلك څرنگه چه اکثر وخت نشه وي او ذهن ئي گډوډ وي دمخترفو پیښو لکه ترافیکی او داسي نورو پیښو ښکار شي.

۸- دذهن گړوډی: ددوی ذهن همیشه گړوډ وی او دېخواو بد و تمیز ورته گران کار وی همیشه ناآرامه، خفه، یا غصه وي. دوی ددیني فرائضو د اداء کولو څخه هم غافل وي نو دوی نه یوازی ددنیوی تاوان سره مخامخ کیږی بلکه اخروی تاوان هم ورته رسېږي.

ب: اقتصادي ستونځي:

دا کيدا شي شخصي او يا ملي وي.

شخصي ستونځي:

۱- دوي په نشه اي موادواخيستلو باندي زياتي پيسي لگوي چه دا دفاamil په اقتصاد فشار اچوي.

۲- ددوي دکار کولو توان کم وي اکثر دوظيفي څخه بر طرف کیږی.

۳- دا چه دوی پخپله هم کار نکوی او هم پيسي په نشه ای موادو لگوي دفاamil اقتصاد لاپسي کمزوری کوی.

ملي ستونځي:

۱- دبشری قوت ضایع کیدل چه دملک دټولو نه مهمه سرمایه ده.

۲- يو مملکت دنشه يانو دتداوي او بيا نورمال حالت (Rehabilitation) ته دگرځيدودپاره ډيري سرماني ته ضرورت لري.

۳- بعضي وخت دنشه اي موادو دحمل او نقل په سر ممکن دملکتونو تر مینح جگړې وشي چه بڼه مثال ئي په (۱۸۳۹-۱۸۴۲م) کلونو کي دچين او انگليسانو ترمنځ جنگ دي چه دترياکودجنگ په نوم ياديږي .

۴- نشه يان په نشه ای موادو ډيري پيسي لگوي چه دا بيا هم يوه ملي ستونځه ده لکه چه دمصر دالاهرام ورځپاڼي په (۱۹۸۲م) کال په يوه سيمناړ کي څرگنده شوه چه په مصر کي په مخدره موادو دومره پيسي لگيږي چه هغه مساوي دي دمصر دصنعتي او زراعتي صادراتو نيمايي سره، يا دمصر دټولو دولتي کارکوونکو دمعاش سره يا دسويز کانال دټول عايد سره.

ج: اجتماعي ستونځي:

۱- نشه اي هميشه دنشه ای موادو په لټه کي وي دخپل اولاد او فاميل دنفقي غم ورسره نه وي، دفاميل سره په جگړو اخته وي چه دا کيداي شي دفاميل دجدائي يا طلاق سبب شي او اولادونه ئي بي سرپرسته کيږي.



۲- معتادين اکثرا خپلي پيسې په نشه اي موادو لگوي چه پيسې ورسره خلاصي شي هر ډول جرم باندي لاس پوري کوي لکه غلا، قتل، فحشا او داسي نور.

۳- دمعتادينو فاميلونه اکثراً په ټولنه کي خپل موقف دلاسه ورکوي او خلک ورته دبي احترامې په سترگه گوري .

۴- دنشه اي موادو په حمل ونقل او قاچاق کي شايد ددولتي امنيتي مسوولينو او قاچاق وړونکو ترمنځ دجگړو په نتيجه کي ډير بي گناه خلک خپل ژوند دلاسه ورکړي چه ژوندي مثال ئي په کولمبيا کي ددولتي قواو او دکوکين دقاچاق وړونکو تر منځ جگړي دی.

چرس او دهغه ناوړه اثرات

دچرس دبوټي اصلي غاي څوک مرکزي اسيا او څوک هم افريقا بيانوي او ددی غاي څخه بيا د نړيا نورو غايو نو ته هم خپور شو. په نولسمه پيړۍ کي هغه وخت چه دفرانسوي فاتح ناپليون لسټکرو مصر اشغال کړو نو دهغه عسکرو چرس اروپاته هم دځانه سره يووړل.

بعضی اسناد چه په ایران، عربو او هندوستان کی لیکل شویدی بنائي چه چرس دعیسی علیه السلام دمیلادنه مخکی هم رواج وو.

داچه چرس څه وخت پیدا شول او له کومی خوا پیدا شول مهمه نده، ولی دټولونه مهمه خبره خو داده چه نن زمونږ ډیر ځوانان په دی ناوړه مصیبت اخته شویدی بی لدی چه ناوړه اثراتوته ئی متوجه شی.

چرس عموماً په سگریټو او چلم کی څکول کیږی او بعضی خلک ئی خوری هم. دڅکولو څخه وروسته ددی اثرات په څو دقیقو کی پیدا کیږی او د دوو څخه تر څلورو ساعتونو پوری دوام کوی. دنشی په حالت کی انسان لږارام او په وجود کی ئی سستی پیداشی او دخوشحالی احساس کوی. د ده فکری تمرکز او حافظه خرابه شی، ډیری زیاتې خبرې کوی، اشتها ئی زیاتیږی، سترگی ئی سری او په عادی خبره باندی هم خاندی. ددی ترڅنگ کله کله د وهم او ترس ښکارشی او هر چاته د شک په سترگه گوری او فکر کوی چه ده ته ضرر رسوی. د زړه ټکان ئی هم زیات شی او جسمانی کار په ښه ډول نشی ترسره کولای. داؤو دلنډی مودی تاثیرات ئی او اوس به یوڅوټکی دچرسو په اوږدی مودی تاثیراتو باندی ولیکو:

۱- دزړه ناروغی: دایوډول ناروغی ده چه انجینا (Angina) ورته وائی چه مریض دکار کولو او یا منډی وهلو په وخت کی شدید دسینی درد پیدا کوی چه کیدای شی دزړه دحملی سبب شی.

۲- دسگو (شش) مختلف مرضونه پیدا کوی.

۳- په هغه خلکو کی چه پخوانی دماغی مرضونه ئی لرل او اوس ښه وی که چرس استعمال کړی هغه بیا ورته پیدا کوی او یوقسم مریضی چه لیختوب ته ورته ده، تری پیدا کیږی.

۴- دانسان حافظه کمزوری کوی، بدنی صحت ته ئی زیان رسوی او دکار کولو قابلیت ئی هم کمیږی.

۵- دبعضو تحقیقاتو په نتیجه کی چه شوی دی داسی نتیجی ئی راوتلی دی چه که چیری یو سړی په هفته کی (۱۰) یا دهغی نه زیات د چرسو سگرت وڅکوی دهغی په وجود کی بعضی مواد چه تیستسترون اوسپرم ورته وائی ٪ ۵۰ کمیږی چه دامواد د انسان داوولد پیدا کیدوکی پکاریږی.

۶- چرسیان ورو ورو دکار شوق دلase ورکوی دمغزو د فکر کولو قوه، او حافظه ئی کمیږی او هم کیدای شی داخلک دهیروینو او نورو نشه ای مواد و په استعمال شروع وکړی.

ددی ترڅنگ څرنگه چه چرس په چلم او سگرتهوکی استعمالیږي دسگرتهو ضررونه هم ورسره ملگری کیږي چه هغه عبارت دی له: دوجود د مختلفو برخو سرطان لکه دسږو، خولی، شونډو، مری، مثانی، گردی او داسی نور.

دمثال په ډول په (۱۹۸۱ م کال کی په امریکاکی (۱۰۵۰۰۰) کسان دسږو دسرطان څخه مړه شول چه په دی کی (۸۰) فیصده خلکو دمرگ سبب دسگرتهو څکولو له وجی بنودل شوی دی.

علاوه پردی دزړه مختلفي مریضی هم دسگرتهو په وجه پیدا کیږي چه دوینی رگونه تنگیږي او دزړه دحملی امکان لری. ډول ډول دتنفسی سیستم مرضونه او دوجود دنورو برخو مریضی هم تری پیدا کیږي.

نواوس معلومه شوه چه چرس نه یوازی دا چه خپله مرضونه پیدا کوی دسگرتهو ضررونه هم ورسره وی.

دچرسو په پریښودو سره سپری ته نا ارامی، اعصاب خرابی، بی خوبی او بی اشتهاپی پیدا کیږي خو دا دلنهی مودی دپاره وی چه پخپله دمنځه غی او سپری عادی حالت ته راگرغی.

نو زه دهغو گرانو ورو نهونه چه ددی ناوړه مصیبت سره

لاس او گريوان دی، دوخت نه په استعدادی داحواش کوم چی
 راغئ خپلی بڼکلی غوانئ دچرسو او سگرتو په لوگیو مه سوځوی
 او هر څومره ژرچه کیږی ددی عمل څخه لاس واخلي تر څو دیوه
 روښانه او خوشحاله ژوند خاوندان شی.

دپاک خدای (ج) څخه درته پدی لاره کی توفیق غواړم.

دنشه یا نو پیژند نه

فکر کوم بی ځایه به نه وی که یوڅه دنشه یانو په پیژندلو
 ځان پوه کړو ځکه که چیری مونږ هغه څوک چه نشه کوی هر
 څومره ژر چه وپیژنو او ورته لازم تدابیر ونیسو هغو مړه به ئي
 ژرتداوی او مخینوی په اساني سره وشي. دا به دنشه یانو
 دکورني، استادانو، امرینو، دکار ملگرو او دده نور و ملگرو سره
 کمک وکړی ترڅو دوی ژر دده په باره کي وپوهیږي خو یوشي
 دیادوني وړ دي چه په یو یا دوه نښتو نښانو باندي دا فکر ونشي
 چه داسې نشه اي دي، بلکه دهغه په باره کي مکمل معلومات
 پیدا کړي. که دنشه اي عمر په نظر کي ونیول شي عموماً د ۴۰
 کالونه وروسته ډیر کم خلک به وی چه په نشه شروع وکړی او هغه
 هم شاید کوم دماغی تکلیف ولری چه باید توجه ورته وشي ځکه

تخومره چه عمر زیاتبیزی دسپی دژوند تجربی هم دومره زیاتبیزی او یوقوی شخصیت پیدا کوی. داځوانان دی چه ډیر ژر احساساتي او مایوس کبزی دژوند دمشلاتو سره پنجه نشي نرم کولای او دنشه ای موادو طرف ته میل پیدا کوی او خپله خوښي په هغي کي لهوي. نارینه عموماً ډیر نشه کوی خصوصاً دنړی پدی برخه کي او ښځی ډیری کمی لیدل کبزی چه نشه ای مواد استعمال کړی او که استعمال ئی کړی هم، شاید بعضی زړی ښځی به وی چه نصور او چلم استعمال کړی. ځکه په دی ټو لنوکي دښځي دپاره نشه کول لوی عیب دی او واقعاً چه دا ډیر ښه کلتور او رواج دی. بعضي گروپونو، قبیلو یا منطقوکي چه دنشي ای موادو استعمال پکی رواج وی دهغی له مخی یوڅه اندازه ویلای شو چه دا سپی به نشه کوی او که نه، ځکه که څوک دمثال په ډول دچرسیانو سره ډیر گرځي کیدای شي دی هم چرسی وی.

قامیل هم پدی برخه کي رول لوبوی ځکه په ازادو فامیلونوکي چه نشي ته دومره څوک بدنه وائي - یا په هغه فامیلونوکي چه مور او خصوصاً پلار دومره مشغول وی چه اولاد ته ئی فکر نه وی، یا په هغو فامیلونوکي چه پلار یا کوم بل دقامیل غړی نشه کوی د ده دنشه ای کیدو امکانات زیات وی. دا خو وی عمومی خبری او راځي وگورو چه اوس دیو نشه ای

قشرونو خلك لكه ډاكتران، اجتماعي كاركونكي، معلمان او علماء روزلي دي.

څرنگه چه د مخدره موادو مخنيوي ديوي اوبا څو ادارو كار ندي نو ځكه (UNDCP) ددي كار د بڼه پرمختگ د پاره په هغو خيره موسساتو چه د افغانانو د پاره ئي كاركاوه د گډون غږ وكړي.

د الوكالة الاسلامية للإغاثة (اسرا) موسسي چه د ډېره پخوا را هيسي ئي افغانانو ته د ژوند په بيلو بيلو اړخونو كي ډول ډول مرستي كړيدي او اوس هم دوام وركوي را وړاندي شوه او د مخدره موادو د مخنيوي په خاطر ئي پدي برخه كي د ملگرو ملتونو سره اوږه په اوږه مبارزه پيل كړه.

اسرا پدي برخه كي دوه كاله دمخه (۴۰) تنه روغتيايي كاركونكي د مختلفو كمپونو څخه را غونډ كړل او هغوي ئي د قرآن، احاديثو او طبي لارښوونو په رڼا كي داسي وروزل چه هم كولاي شي په هيروئينو اخته كسان تداوي اوهم د مخدره موادو په ضد خلكو ته آگاهي وركړي.

له هغي نه وروسته اسرا د مختلفو كمپونو څخه ديني عالمان او دجامع مسجدونو خطيبان را غونډ كړل او هغه ئي د قرآن او احاديثو په رڼا كي داسي وروزل چه خلكو ته ددي بلا نه

پخپله وجود او کردارکي څه تغيرات کيداي شي راشي ووينو:

الف: ظاهري بڼه نې:

۱- دده په گوتو اوهم د بدن په نورو برخو او کاليو لکه د سگرتيانو عموماً يواندازه زير والي، او بعضي وخت د سوځيدو نېني نښانې ليدل کيږي.

۲- دسترگو تغيرات: ددوی په سترگو کي هم تغير راځي لکه د مثال په ډول د چرسيانو سترگي هميشه سري وي او دافين نشه يانو دسترگو کسي هميشه ډير تنگ وي.

۳- دوی اکثر وخت خپل دنظافت خيال نه ساتي.

۴- گنکس او دکسالت احساس ورسره وي.

۵- خبری هم چه کوی خپل نورمال ډول خبری نه کوی او ژبه يي بند پيږي.

۶- کله کله دداسي شيانو شکايت کوی چه هغه موجود نه وي لکه به غوړونوکي داواز ونو اور يدل نادر شيان ليدل يا دبعضي شيانو احساسول.

۷- څرنګه چه دوی د حادثاتو سره مخامخ کيږي شايد چه په وجودنی د زخمونو علایم وليدل شي.

ب: په عاداتو او روش کی تغییرات:

- ۱- دوی کله ډیر زیات خوشحال وی او کله خفه، کله په قهر وی او کله ډیر ترس ورسه پیدا کیږی او هر چاته د شک په نظر گوری چه دوی ته ضرر رسوی.
- ۲- دکار کولو قابلیت کی ئی کمی راشی، که متعلم وی په مختلفو بهانو دمکتب څخه غیر حاضری کوی او که کارمند وی خپل کار ته نه غی.
- ۳- دډیرو رخصتیو غوښتنه کوی.
- ۴- که نشه یان غریب وی ډیر قرض پخواږی او پیسو مصرف ئی هم دپخوا څخه زیات شی.
- ۵- بی حیا ژبه استعمالوی او بی شرمه کارونه کوی.
- ۶- ددینی فرایضو دادا کو لو څخه هم غافل کیږی.
- ۷- نوی عادات پکی پیدا کیږی لکه دروغ ویل، غلاکول چه دخپل کور څخه غلا هم پکی شامله ده.

ب: اجتماعي تغییرات:

- ۱- همیشه گوشه گیری کوی دخلکو سره ئی عموماً کچه

وړه کمپري غځکه دی هميشه کوشش کوی چه ځان پټه وساتي.

۲- دخپلي کورني سره ئي علاقه کمه شي.

۳- دچا په غم او خوشحالی کی اشتراک نه کوی.

۴- دپخوانيو ملگرو سره ئي رابطه کمه شي او ځانته نوی ملگری چه عموماً هغه هم نشه يان وي پيدا کوی.

۵- که چيري دوی په داسي شرايطوکي وساتل شي چه يوه شپه او ورځ ورته دوا ونه رسيزی او دوی رښتيا معتاد شوی وی دوی ته ډول ډول تکليفونه لکه قهر غصه، بي خوبي دسترگو او پزي څخه داوبو جاری کيدل، دځان شديد درد پيدا کيدل او داسی نور علايم چه مخکي ذکر شوی دی پيدا کيږی چه داهم کيدای شي يوسنه تېست وی چه په دوی وشي او وليدل شي.

دا وولنډ معلومات چه کيدای شي د محترمو فاميلونو، استاذانو، امرينو او دمريض ملگرو سره کمک وکړی چه دوی ژرتر ژره نشه يان وپيژني او لازم کمک ور سره وکړی.

دمخدره موادو مخنیوی

دا خبره باندی اوس هرڅوک پوهیږی چه مخدره مواد په شخص، کورنی او ټولنه باندی ډیر ناوړه اثرات لری، او ددی مصیبت څخه دخلاصون لپاره پکار ده چه دمخدره موادو په مخنیوی کی هراړخیزه کونښنونه وشی.

مخکی لدی نه چه پدی موضوع کی نوری خبری وکړو، فکر کوم چه دابه ډیر مفید وی چه په لنډ ډول سره ددی موادو داستعمال علتونه بیان کړو چه خلك ولی دا ډول مواد استعمالوی چه هغه په لاندی ډول سره خلاصه کیږی:

۱- دکنجکاوی په خاطر - چه ددی موادو په اثراتو ځان پوه کړی.

۲- دژوند دمشکلاتو څخه دلنډی مودی دپاره دخلاصون په خاطر.

۳- دملگرو له خوا فشار.

۴- دغم، خفگان او ناامیدی په وخت کی.

۵- بعضی خلك خپل ځان دنورو نه کم گڼی او دحقارت احساس کوی- ددی فکر دورکولو په خاطر.

۶- نوی لخوانان: ددی لپاره چه لُخان خلکو ته وښائی چه دوی اوس غټ شوی دی.

۷- دساعت تیری په خاطر.

۸- فامیلی او ټولنیز اثرات: په هغه کورنیو او ټولنو کی چه دمخدره موادو استعمال ډیر رواج ولری او داسی نور.

ددی پورته علتونو څخه دا معلومیزی چه دمخدره موادو دمخنیوی لپاره باید چه په شخص، کورنی، ټولنه او محیط ټولو کی مثبت تغیر راوستل شی ځکه داټول په یویل باندی متقابل اثرات لری. ددی کار دپاره باید چه معتاد کسان تداوی او ددی موادو عرضه او تقاضا کمه شی.

دعرضی کمول دقانون دتطبیق دلاری:

۱- ددی موادو استعمالونکو ته سزا ورکول. -۲- ددی موادو دقاچاق بندول. -۳- ددی موادو په کرلو باندی بندیز لگول او په غای ټی دبل فصل رواجول. -۴- په بانکونو باندی فشار اچول چه ددی موادو دپیسو ساتلو او انتقال څخه ډډه وکړی. -۵- ددی موادو خرڅونکو ته سزا ورکول.

دتقاضا دکمولو لاری:

۱- په مکتبونو کی دنشه ای موادو په باره کی پروگرامونه

جوړول- چه شاگردان ددی موادو په ناوړه اثراتو پوه شی او دمخدره موادو په ضد په دوی کی شعور پیدا شی. دا کار دوه گټی لری یو داچه پخپله به شاگردان تری فایده واخلی ځکه دښه ای موادو استعمال پخپله په شاگردانو کی هم زیات دی او بل داچه داشاگردان دټولنی دمختلفو طبقو څخه راځی او کولای شی داپیغام په خپلو کورنیو او ټولنه کی خپور کړی.

۲- پلرونو او میندو ته تعلیم ورکول- پدی سره پلار او مور کولای شی خپل اولاد داسی وروزی چه په ذهنونو کی ئی ددی موادو په ضد شعور پیدا کړی او بل داچه که اولاد ئی پدی کار شروع کوی ژر ئی وپیژنی او مخنیوی ئی وکړي.

۳- ټولنی ته تعلیم ورکول - دعامه خبرتیا وسائیلو لکه اخبار، رادیو، تلویزیون، اوداسی نورو له لاری. داکار دتعلیمی موسساتو او دصحی مرکزونو دلاری هم کیدای شی.

۴- دمعتادینو تداوی او دویاره په ټولنه کی برحال کول.

۵- ددینی علماو دلاری: په اسلامی نړی کی علما کولای شی دښه ای موادو په مخنیوی کی مهم رول ولوبوی ځکه اسلام یو کامل دین دی او دیو مسلمان په ژوند کی دزیریدو څخه ترمرگه پوری دوامدار اثر کوی او ددی موادو ناوړه اثرات او حراموالی په اسلام کی بیان شویدی. له بله طرفه په اسلامی نړی

کی خلق علماو ته ډیر زیات احترام لری او دقدر په سترگه ورته
گوری نو دوی کولای شی خلکو ته دنشه ای موادو ناوړه اثرات
او حراموالی په مسجدونو او نورو دینی مراسمو په وخت کی
بیان کړی او خلکو کی ددی موادو په ضد شعور را پیدا کړی.

اوس راځی چه دمعنادینو په باره کی یو څه فکر وکړو:

دټولونه مهمه خبره خو داده چه نن خلق معتادینو ته په
ډیره سپکه سترگه گوری او دوی دجامعی څخه خوڅه، چه دخپلو
کورنیو لخوا هم رټل شیدی. داپخپل ذات کی یوغلط کار دی
ځکه ددی نه چه دوی نورهم مایوس او دهلاکت په لاره کی خپل
ژوند ته دوام ورکړی، بهتره به داوی چه دټولنی دیو باحساس
غږی په حیث او دخپل مسئولیت په درک داسی لاری چاری ولټوو
چه دوی دی ته وهڅوو چه ددی ناوړه عمل څخه لاس واخلی.

دوی ته باید دیو مریض په سترگه ولیدل شی او دعلاج په
باره کی ئی فکر وشی. دادیو کس او یا دیوی خاصی ډلی وظیفه
نده بلکه دټولنی دهرغږی وظیفه ده چه ددوی سره دکمک په
خاطر، دوی تشویق کړی او وئی پوهوی چه کیدای شی دوی
تداوی شی او یو روښانه مستقبل او ژوند پیدا کړی. گرچه ددوی
قانع کول یو اندازه مشکل دی خو که دلر صبر او حوصلی څخه
کار واخستلی شی ناممکن ندی. هرکله چه دوی راضی شی دعلاج

مرکز ته ولیژل شی. باید په یاد ولرو چه هرکله دوی تداوی شی قصه دلته نه تمامېږي بلکه ددی ترڅنگ دوی ته باید روحی تداوی هم ورکړل شی.

۱- هر ممکن کوښښ وشي چه ټول هغه مشکلات چه دی نی نشی ته مجبور کړی ؤ حل شی. لکه دماغی فشار، فامیلی، اقتصادی او اجتماعی مشکلات. ۲- تشویق شی چه دنور تعلیم او کار ترڅنگ دینی تعلیم زده کړی. ۳- ده ته مخدره موادو ناوړه اثرات او دهغوی تاثیر چه دده په صحت، کورنی او ټولنه باندی کيږي ورپه گوته شی. ۴- کوښښ وشي چه دپخوانیو نشه ای ملگرو سره نی ارتباط قطع شی. ۵- دده بیا بر حال کول په ټولنه کی (Rehabilitation): دوی وپوهول شی چه دوی کولای شی بی له دوا داستعمال څخه هم په نورمال ډول ژوند وکړی. دا دټولونه مهمه مرحله ده او هم دمشکلاتو ډکه. ځکه لکه څرنگه چه مخکی ذکر وشو دوی دټولنی او کورنی لخوا رټل شوی خلک دی، هیڅوک نه حاضرېږي چه دده سره در داو غم شریک کړی.

که څه هم ده به په رښتیا تصمیم نیولی وی چه نشه پرېږدی او په ټولنه کی مثبت رول ولوبوی، مگر کله چه کارته ځی څوک کارنه ورکوی او هرڅوک دښک په سترگه ورته گوری. داهغه

مرحله ده چه که ورسره مرسته ونشی شاید بیرته خپل پخوانی دبدبختی ژوند ته دمایوسی له کبله وروگرځی.

پدی مرحله کی باید ده ته نظر دده په خوښه، تعلیم او په مختلفو حرفو کی لکه خیاطی، نجاری، آهنگری، قالین بافی او داسی نوروکی تربیت ورکړای شی ترڅو په آینده کی ځانته مستقل او باعزته ژوندو کړی.

داپورته خبری گرچه مشکل کار دی. خو بیا هم په پوره اطمینان سره ویلای شم چه که کورنی او ټولنه پکی فعال رول ولوبوی ناممکن ندی.

منشیات دقرآن او احادیثو په رڼا کښی

خدای پاک انسان اشرف مخلوقات پیدا کړی دی. د ده شرافت که یو اړخ ته په دې وجه دی- چې دی ئی په ډیر ښکلی شکل کښی پیدا کړی دی. نوبل اړخ ته دده دشرافت وجه دده علم دی کوم چې خدای پاک ده له ورکړی دی- فرشتو ده ته دده دعلم په وجه سجده کړی ده. انسان ته چې خدای پاک کوم علم ورکړی دی دهغی دوه قسمه دی- یوهغه علم چې تعلق ئی دمشاهداتو سره دی چې دحصول دپاره ئی الله انسان ته سر او سترگی ورکړی دی چې ددی په برکت ده کائنات مسخر او دکائناتو په دی تسخیر کښی دی بیخی آزاد دی. البته دومره پابندی پری لگولی شوی ده. چې داتسخیر به دی دخدائی او د هغه درسول ﷺ داحکامو په رڼا کښی کوی او خپل علم به دخدای دمخلوق په کار راولی.

بل هغه علم دی چې تعلق ئی دخدای دوحی سره دی. په دی علم کښی انسان دخپل ځان نه څه تصرف نه شی کولی بلکه دی به دخدای داقانونی حاکمیت ضرور منی او ددی قانون وپړاندی به خپل سر ښکته کوی.

گویا چې دانسان دانسانیت اندازه که یو اړخ ته دمدادی ترقی نه لگولی شی- چې پکښی دی دخپلوټولو صلاحیتونونه کار اخلی نو بل اړخ ته دده دانسانیت او شرافت اندازه ددی نه هم

د خلاصون د پاره او د مخدره موادو د مخنیوی په خاطر آگاهی ورکړی، دا ډیر مهم قدم ؤ ځکه د افغانستان خلک دیر کلک اوقوی مسلمانان دی او علماء ته هم زیات احترام لری نو محترم علماء پدی برخه کی مهم رول لوبوی پدی برخه کی دوی ته یو رساله هم داسرا د پخوانی رئیس داکتر عبدالرحمن احمد، د پېښور پوهنتون د شیخ زید د اسلامی مرکز درنيس پروفیسور داکتر سعید الله قاضی او دکورس دمنسویینو په مرسته چاپ شوی وه.

اوس دادی یو ځل بیا اسرا، دمحرتمو دینی عالمانو او دجمعی مسجدونو خطیبانو دپاره پروگرام ترتیب کړیدی چه دوی دقرآن، احادیثو او طبی لارښوونو په رڼا کی داسی وروزی چه خلکو ته د مخدره موادو د مخنیوی په لار کی د خدمت وړ وگرځی او خلکو کی ددی موادو د ناوړه استعمال په ضد آگاهی را پیدا کړی.

بیا هم کوبښښ شویدی او یوه لنډه رساله مو ترتیب کړیده چه څه مضمونونه ئی د پخوانی رسالی او څه نوی مضامین چه نوی معلومات پکی دی اضافه شویدی. او امید دی چه دا رساله به هر لوستونکی ته په زړه پوری او ګټوره ثابته شي.

والسلام

دکورس د اداري لخوا

لگولی شی چه ایا دی په دی دنیا کښی خپل روزمره ژوند دخدای او دهغه درسول ﷺ دتعلیماتو په رڼا کښی تیروی او کنه - په دی دواړو حالتونو کښی عقل یو بنیادی کردار ادا کوی - نو دانسان دانسانیت او شرافت معیار دا شو چه دی په دی دنیا کښی خپل ژوند دخدای او دهغه درسول ﷺ مرضی مطابق تیر کړی.

دخدای او دهغه درسول ﷺ مرضی داده، چه انسان دهغه کارکوی دکومی دکولو چه خدای او دهغه رسول ﷺ حکم ورکړی دی - او دکومو کارونو نه چه ئی منع راوړی ده - هغه دنه کوی.

الله (ج) او دهغه رسول ﷺ چه دکومو کارونو کولو حکم ورکړی دی هغی ته حلال وائی او دکومو کارونونه چه ئی منع راوړی ده هغی ته حرام وائی - دکومو اشیاء داستعمال چه ئی اجازت ورکړی دی هغی ته حلال اشیاء وائی. او دکومو اشیاء داستعمال نه چه ئی منع راوړی ده هغی ته حرام اشیاء وائی.

ولی مونږ ته داهم معلومیدل په کار دی چه شریعت مونږ د کومو کارونو دکولونه منع کړی یو یائی په ځنی اشیاء پابندی لگولی ده. دهغی کارونو په کولو او دهغی اشیاء په استعمالو لو کښی ضرور زمونږ تاوان وي. او دکومو کارونو دکولو یادکومواشیاء داستعمال چه ئی اجازت ورکړی دی. په هغی کښی

ضرور زمونږ فائده وی. داچدا خبره ده چه مونږ په خپله نفع اونقصان نه پوهیږو یا پری دپوهیدو کوشش نه کوو.

دیو څیز دحرام کیدو دوه وجی وی. یوه داچه هغه څیز ډیر محترم وی په دی وجه هغه حرام گرځول شوی وی. لکه دانسان غوښه نه خوړل. ددی وجه داده چه انسان ډیر محترم دی. یا هغه څیز په دی وجه حرام کړی شوی وی. چه په هغی کښی زمونږ نقصان وی.

ډیر اشیاء داسی دی چه سړی ته ضرر او نقصان رسوی. په نننی موضوع کښی مونږ هغه ټول اشیاء نه شو بیانولی کوم چه سړی ته نقصان رسوی. نن مونږ صرف دهغی اشیاء په هکله څه ویل غواړو کوم چه سړی نشه کوی او دکومو نه چه انسان ته بی کچه نقصان رسی. کوم اشیاء چه سړی نشه کوی په هغو کښی سر فهرست شراب دی. دکومی دحرمت حکم چه په دری مراحلو کښی نازل شویدی.

اوله مرحله:

خدای پاک فرمائی:

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعُ
لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا ط ۲: ۲۱۹

ای پیغمبره! داخلق ستانه دشرابو او جوارئ په هکله تپوس
کوی. ورته اووایه چه دی دواړو کبڼی دیرلوی نقصان هم دی او
فائدی پکښی هم دی. ولی نقصان ئی دفائد ونه زیات دی.

دشرابو دحرمت په حقله دا اولنی حکم وو. په دی کبڼی
دانسان عقل ته اپیل شوی دی چه د شرابو په څښلو کبڼی نقصان
هم شته او فائده هم، ولی نقصان ئی دفائدی نه ډیر زیات دی
ښکاره خبره ده چه هیڅ یو معقول سپری هغه کار کله هم نه کوی
په کومی کبڼی چه تاوان ډیر وی او نفعه کمه. دلته خلکوته دا
ترغیب ورکړی شوی دی چه پخپله ځان له تاوان مه ورکوی. دوی
په زور دشرابو دڅښلونه منع نه کړی شول. بلکه دنه څښلو معقول
تجویز ئی ورته وړاندی کړو.

دویمه مرحله:

بیا دشرابو په هکله دویم حکم راغی په دی کبڼی مومنان
دنشی په حالت کبڼی دغمانځه نه منع کړی شول.

خدای پاک فرمائی:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى
تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ. ۴۳ / ۴

ای مومنانو! دښی په حالت کېښی فونځ مه کوی تر څو
 چه تا سو په هغه څه وپوهیږی کوم چه تاسوپه غمانځه کېښی
 وایی.

دښی په حالت کېښی دانسان ذهن او حواس کار نه کوی.
 انسان په دی حالت کېښی خپل توازن هم قائم نه شی ساتلی. په
 دی حالت کېښی د ده په خپله ژبه قابو نه وی. دلیونو په شان
 بکواس کوی او فضول اولایعنی خبری کوی.

په دی آیت کېښی دانسان مذهبی جذبی ته اپیل او شو. چه
 فونځ دمسلان معراج دی او باید هله وشی چه دانسان حواس په
 ځائی وی او حواس به ئی هله په ځای وی چه نشه نه وی.

دریمه مرحله:

دشرابو په هلكه دریم حکم داسی راغی.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ
 رَجَسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ه إِنَّمَا يُرِيدُ
 الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ
 وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنتُمْ مُنْتَهُونَ
 (۹۰، ۸۹: ۵)

ترجمه: ای مومنانو! شراب، جوارى، آستانى (بتان) او په

غشو قسمتونه معلومول داهول گنده کارونه دی. دا دشيطان کارونه دی. نوځان تری نه اوساتی چه کامیاب شی. دشيطان خوکار دا دی چه ستاسو په منع کبښی دشرابو او جوارئ په وجه دشمنی او بغض پیدا کړی او دخدای پاک دیاد او نمانځه مومنع کړی- نو آیا! تاسو ددی کارونو نه منع کبښی او کنه؟

په دی آیت کبښی شرابوته رجس یعنی گندگی او غلاظت وئیلی شوی دی- نو دهوښیارانو خلقو په نزد شراب غلاظت او گندگی ده- دا دشيطان کارهم دی- او کله چه شراب گندگی هم ده او دشيطان کارهم دی نو بیا یو مسلمان چه صفت ئی دهوښیار دی، داکار ځنکه کولی شی.

او گورئ دشيطان خوکار دادی چه د آدم په اولاد کبښی تفریق راولی او په منع کبښی ئی دشمنی او کرکی پیدا کړی او دغه رنک دوی دیوبل نه نفرت اوکرکه اوکړی- دایو دنیاوی فساد دی چه شيطان ئی زمونږ په منځکبښی دشرابو په وجه پیدا کول غواړی.

دشيطان دا کار هم دی چه مونږ د دوزخ لوگی او خشاک جوړ کړی- او د داسی کولو دپاره دده حکمت عملی دا ده- چه دی مونږ دخدای پاک دیادونه دهغه داحکامونه او نمانځه نه غافل کړی- او دا دی دشرابو په وجه ډیر په ښه شان سره کولی شی-

گورئ دایو دینی فساد دی چه شیطان ئی دشرابو په ذریعه په مونږ کېښی پیدا کول غواړی.

داټول نقصانونه او ضررونه داسلام په نظر کېښی وو نو ځکه ئی انسان دشرابو دڅښلونه منع کړو- هم دا آیت دشرابو په حرام کېدو قطعی دلیل دی.

ددی نه علاوه اسلام دشرابو په حرام کولو دومره زور ولی راوړی دی؟ نو داځکه چه اسلام هر یو مؤمن قوی، متوازن، عقلمند او د هوش او حواسو مالک غواړی. او په دی کېښی هیڅ، شک نشته، چه شراب دانسان شخصیت دیر زیات متاثره کوی. دده قوت مزاحمت ختموی. او خصوصاً دده په عقل او هوش او حواسو ډیر منفی اثر غورزوی. او کله چه دانسان عقل او هوش وحواس مفلوج شی نو انسان بیایو شریر او سرکش حیوان جوړشی. او دده نه بیا داسی خراب کارونه کېږی چه سپری ئی تصور هم نه شی کولی. بیا دی قتل، دشمنی، بی حیایی رازونه برخیره کولو او دملک او قوم سره دشمنی کولو ته هم تیار وی.

بیا دانسان داشر او فساد یواځی دده په ځان اثر نه غورزوی بلکه ددی اثر بیا دده په ګاونډی دوستانو او هر هغه سپری کېږی ډچا چه دده سره څه نه څه تعلق وی. دی خو یو ذمه دار فرد دی. دده په ذمه ډیر وخلقو حقوق دی. دهغی ادائیگی

دده په ذمه فرض ده. دنشی په وجه چه دده قوتونه کمزوری شی نو دی بیا داحقونه نه شی ادا کولی. دی یواځی خپل لځان ته نقصان نه رسوی. بلکه ټوله معاشره دده په دی عمل متاثره کیږی. هم داوجه ده چه شرابو ته په احادیثو کسی اُمُ الْحَبَائِث وئیلی شوی دی.

عن عبدالله بن عمرو بن العاص (رض) ان النبی صلی الله علیه واه وسلم قال: اَلْخَمْرُ اُمُ الْحَبَائِث.

شراب دټولو خرابو جرړه ده- دا روایت دحضرت عبدالله بن عمرو بن العاص (رض) نه شوی دی. هم په دی روایت کښی دحدیث شریف الفاظ داسی هم راغلی دی.

اَلْخَمْرُ اُمُ الْفَوَاحِش. شراب دټولو بی حیایو جرړه ده. نو چه کوم څیزته حدیث شریف کښی ام الحبائث او ام الفواحش وئیلی شوی دی، هغی څښل به څنگه نه وی حرام؟

دحضرت انس رضی الله عنه نه روایت دی وائی چه رسول دخدای په دی کسانو ډیر بد وئیلی دی.

دشرابو نچوړونکی، کشیدکوونکی- څښونکی، وړونکی او چه چاله وړلی شی دهغه څښوونکی، خرڅونکی- ددی گټه خوړونکی، اخستونکی او دچا دپاره چه اخستلی شی په هغه.

اوس راځي چه لږ غوندي دشرابو په نقصاناتو نورهم غور
اوکړو.

عالمان وائي چه دشرابو په نقصاناتو او ضررونو کيښي دښک
يا شېهي هيڅ گنجائش نشته. څوک چه شراب څپي هغه دهغه په
جسم او اخلاقو ډير بد اثر کوي. او نتيجه ئي داوي چه دايياپه
ټوله معاشره ډير ناکاره اثر غورزوي. دليل ئي دادی چه دعلماني
دين، علماني طب، علمای اخلاق، علمای معاشرتي علوم او
علمای معاشي علومو نه په دی هکله تپوش اوشو. نو دی ټولو
او وی چه دا قطعي ممنوع دی. ځکه چه ددی په نقصان کيښي
دښک او شېهي هيڅ گنجائش نشته.

علماني دين وائي چه شراب ځکه حرام دی چه دا دټولو
خرابو جرړه ده.

علماني طب وائي چه شراب دانسان دپاره ډير زيات
خطرناک دی. دانه يواځي ده ته بي کچه نقصان رسوي. بلکه په
راتلونکي ژوند کيښي هم دشرابو نتايج ډير تباه کن وي. په دی
خطروکيښي يوه خطر ده چه داپرپوس (سگي) تباه کوي. دا په
وجود کيښي قوت مزاحمت ختموي. اينه خوډيره زياته متاثره
کوي. دوجود اعصابي نظام بيخي فيل کوي. او ددی په وجه
دماغی امراض هم ډير را پيدا کيږي.

علمائی اخلاق وائی چه انسان ته پکار دی چه دی دخپل
جسمانی توازن پاک دامنې، شرافت، عزت، بهادري او خود داري
حفاظت او کړي. ولي شراب په دی ټولو بنو صفاتو ډير زيات اثر
انداز کيږي. نو اسلام ځکه دامنع کړی دی.

د معاشرتي علومو د علماؤ خيال دی چه دیوی بنی معاشري
دپاره دامن او نظم وضبط ډير ضرورت وی. او کوم اشیاء چه
د معاشري امن او نظم وضبط ته نقصان رسوي. دهغی دکولو یا
دهغی د استعمال ممانعت لازمی وی. گنی بیا په معاشره کښی
انتشار، فساد او بدامنی پیدا کيږي. او شراب یوداسی څیز دی
کوم چه د ټولی خرابی را پیدا کوي. نوځکه اسلام دامنع کړی
دی.

د معاشیاتو عالمان وائی: چه کومه روپۍ او پیسه مونږ
دخپلی فائدي دپاره خرڅ کوو هغه زمونږ او زمونږ د قوم دپاره
د قوت او ترقی سبب گرځي. او کومه پیسه چه مونږ په خپل
نقصان خرڅ کوو هغه زمونږ او زمونږ د قوم او ملک دپاره دنقصان
باعث گرځي. نوکومی په کروړونو روپۍ چه د قسما قسم شرابو په
درآمد او دهغی په څښلو خرڅ کولی شی. هغه نه یواځی مونږ په
اقتصادی ډول کمزوری کوي بلکه زمونږ انفرادی او قومی غیرت
هم خاوری ايري کوي.

ولی شراب څه ته وائی؟ ددی جواب په ډیرو احادیثو کېنې ذکر دی. خلاصه ئی داده چه کوم څیز هم سپری نشه کوی. هغه که دهرڅه نه جوړوی، خو هغه په شرعی ډول دشرابو په حکم کېنې دی، او حرام دی.

دحضرت ابن عمر رضی الله عنه نه روایت دی. چه رسول ﷺ دخدای فرمائیلی دی: كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ.

ترجمه: هره نشه کونکی څیز دشرابو په حکم کېنې دی او هر شراب حرام دی (نو هر نشه کونکی څیز حرام دی) په صحیحینو کېنې راغلی دی چه حضرت عمر (رض) یوځل په منبر ودریدو او وئی وثیل:

أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّهُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ: مِنَ الْعَنْبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَادَ الْعَقْلُ:

ای خلقو! دشرابو حرمت راغلی دی. او شراب دپنځو څیزونونه جوړیږی. دانگورونه، د خرماوونه، دشهدونه، دغنمونه او دورشونه. او په یو بل روایت دجوارونه هم شراب جوړیږی. او شراب هغه دی کوم چه سپری نشه کوی او عقل بیکاره کوی.

دغه رنگ یو سپری درسول دخدای نه دشرابو دیو قسم په حقله تپوس اوکړو. کوم چه به دوی په یمن کسی څیټل او کوم چه به دجوارونه جوړیدل. رسول دخدای تری تپوس اوکړو. چه آیا

دمخدره موادو تاریخ او جغرافیه

۱- دمخدره موادو جغرافیه :

د آسیا براعظم د ډوډی (کوکنار) دبوټی داصلی خاوری په توگه پیژندل شوی دی.

په ننۍ نړۍ کې آسیائی هیوادونه دافیمولومړنی تولیدوونکی منبع گنل کېږي، دنړۍ تر ټولو زیات افیوم تولیدوونکی هیوادونه عبارت دی له ټایلیند، برما او لاوس، کوم چه دطلاتی مثلث په نوم یادېږی او ایران، افغانستان او شمالي پاکستان څخه کوم چه دطلاتی هلال په نوم یادېږی.

په دي دوو طلاتی سیمو سربیره ترکیه هند او چین هم دافیمو په تولید کی شهرت لري، په منځنی ختیځ کی لبنان یواځنی هیواد دی کوم چه دافیمو په تولید کی لاس لری،

جنوبی امریکا دکوکا (کوکین) دبوټی اصلی خاوره بلل

داسړی نشه کوی؟ هغه ورته اووی: او. دوی ﷺ او فرمائیل
هر نشه کونکی څیز حرام دی.

اوس راځئ چه هغه څیزونه واخلو کوم چه د شرابو په رنگ
څښلی کېږي نه ولی استعمال ئی عقل بیکاره کوی. او هغو مړه
نقصان ده دی. څومره چه شراب دی. لکه چرس، افیم، بهنگ او
دافیمونه جوړ څیزونه لکه هیروئین یا دنشی ستنی. داتول اشیاء
په متفق ډول حرام دی. ځکه چه داهم نشه کونکی دی.

رسول ﷺ دخدای فرمائیلی دی: کُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ
حَرَامٌ.

هر نشه کونکی څیز د شرابو په حکم کېږي دی. او ټول
شراب حرام دی.

ددی حدیث په رڼا کېږي یو وار دمصر دیو مفتی نه
دچرسو، بهنگو، افیمو او نشی دستنو په هکله ټپوس اوشو.
سوال داسی وو:

۱- ددی اشیاء خوراک، څښاک، لوگی رابنکل یا ستنی
لگول څنکه دی؟

۲- ددی اشیاء تجارت حرام دی او که حلال؟

۳- خشخاش، چرس او بهنگ کرل څنکه دی؟ او د دی نه

چه کوم نشه کونکي اشياء جو پيرى، کوم چه خلق استعمالوى،
يائى خرڅوى، هغه څنکه دى؟

۴- ددى اشيائو خرڅ او ددى گټه وټه حلاله ده او که
حرامه؟

مفتى صاحب ددى سوال په جواب کينى اوويل:

په دى کينى هيڅ شىء نشته چه داټول اشياء ددى استعمال،
ددى خوراک، ددى څښل، ددى لوگى رابنکل او ددى ستنى لگول
قطعاً حرام دى ځکه چه ددى په استعمال دانسان وجود ته بى
کچه نقصان رسى. دا دسړى عقل فاسدوى او وجود ته هم ډير
زيات نقصان ورکوى. دا د انسان اعصابى نظام هم مفلوج کوى.

هم داوجه ده چه علماء وائى چه څوک حشيشوته حلال وائى
هغه زنديق دى- او د عبدالله بن عمر رضى الله عنه دحديث
مطابق داټول څيزونه سړى نشه کوى نو ځکه دشراپو په رنک حرام
دى. نو نتيجتاً ددى اشيائو خوړل، څښل، لوگى رابنکل يا ددى
ستنى لگول حرام دى.

ترڅو چه ددى اشيائو دتجارت تعلق دى. نو چه کله ددى
اشيائو استعمال حرام دى نو تجارت ئى هم حرام دى. رسول ﷺ
دخدائ وئيلى دى:

إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخَنَزِيرِ وَالْأَصْنَامِ.

(ترجمه) الله تعالى دشرابو، مرداری، خنزیر او بتانو خرڅ
یعنی تجارت حرام کرځولی دی.

دغه رنگ په نورو ډیرو احادیثو کېښی راغلی دی چه
دکومو اشیاء استعمال ممنوع او حرام دی. دهغی اخستل او
خرځول او دهغی گټه هم حرامه ده په دی وجه ددی نه داخبره په
پوره ډول ثابتېږی- چه دشرابو او نورو نشه کونکو اشیاء په حکم
کېښی هغه ټول اشیاء شامل دی. دکومو ذکر چه اگاهو شوی دی
یعنی چرس، افیم، بهنگ، هیروئین وغیره.

ترڅو چه دتجارت په خاطر ددی اشیاء ذکر تعلق دی. نو
کله چه کاشتکارته داخبره معلومه وی. چه ددی نه به دنشی
څیزونه جوړولی شی. نو دحدیث شریف دمضمون مطابق داهم
حرام کرځی. دحضرت ابن عباس (رض) دروایت مطابق رسول الله ﷺ
دخدای فرمائیلی دی: چه چا انگور په دی وجه په ونه کېښی
اوساتل یا دځان سره کېښودل چه په هغه چا نی گران خرڅ کوی
څوک چه تری ته شراب جوړوی نو ځان نی د دوزخ کندی ته
اوغورځولوی.

عن ابن عباس (رض) عن رسول الله صلى الله عليه وسلم
إِنَّ مَنْ حَبَسَ الْعِنَبَ أَيَّامَ الْقِطَافِ يَبِيعُهُ لَعَنَ يَتَّخِذُهُ خَمْرًا فَقَدْ تَقَعَمَ النَّارَ.

هم دا حدیث شریف دافیمو او حشیشو په کر هم پابندی لگوي. ځکه چه داخوهم ددغي مقصد دپاره کرلی شی. او دا پابندی ددلالة النص نه ثابتیږي.

ددی اشیاء په کرکښی داخبره هم ده. چه داد گناه په کار کښی دبل سره مددکول دی. ځکه چه ددی نه خوهم هغه څیزونه جوړیږي دکومی ذکر چه وړاندی اوشو. خدای پاک په قرآن پاک کی وائی:

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

(ترجمه) په گناه او سرکشۍ کښی دچا سره تعاون مه کوي. گویا چه په گناه کښی دچا سره تعاون کول داسی دی لکه چه سړی هغه گناه پخپله کوي.

دغه رنگ هر کاشتکار چه دا اشیاء کری نو دا دده داړخ نه په دی خبره رضامندی ښکاره کول دی چه ددی اشیاءونه ددنشی څیزونه جوړ کړی شی. او دهغی تجارت داوشی. او دا دگناه کار دی. او دگناه په کار رضامندی ښکاره کول بذات خود گناه کار دی.

ددی اشیاء نه چه کومه گټه کولی شی یا ددی دخرڅ نه چه کوم رقم حاصلولی شی هغه هم حرام دی.

رسول ﷺ دخدای وئیلی دی:

إِنَّ اللَّهَ إِذَا حَرَّمَ شَيْئًا حَرَّمَ ثَمَنَهُ

الله تعالی چه کوم اشیاء حرام کړی دی، دهغی قیمت او
گټه ئی هم حرام کړی دی.

الغرض حشیش، افیم، کوکین او ددی په رنگ نور ټول
دنشی اشیاء حرام دی. ددی تجارت هم حرام دی. کر ئی هم حرام
دی. او گټه ئی هم حرامه ده.

ترڅو چه دټماکو دحرمت تعلق دی. نو ددی په هکله هم
علمائی دین او علمائی طب په دی نتیجه رسیدلی دی چه ټماکو
استعمالول په حقیقت کبښی ځان په خپله هلاک کول دی.

خدای پاک په قرآن پاک کسی فرمائی:

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

ځان پخپله مه هلاک کوئ.

دټماکو استعمال په وجود کبښی داسی ناروغتیاگانۍ راپیدا
کوی. کومی چه دانسان دهلاکت سبب گرځی. نو دټماکو استعمال
هم ددی آیت په حکم کبښی راځی. او کله چه دټماکو استعمال
دانسان دهلاکت سبب گرځی. نو بیا دټماکو کر او تجارت هم حرام
کرځی. زمونږ زمکی ډیری څری زمکی دی. په دی کبښی داسی

اشياء ولى كبرلى شى، كوم چه زمونږ د هلاکت سبب گرځي. دغه رنگ سگرېټ څښل او تماکو کرل چه سگرېت تری نه جوړېږي هم ددی آیت په حکم کېښی دی چه وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ. خپل ځانونه مه وژنی.

گوریا چه سگرېټ څښل د انسان د ځان او دده دنسل د هلاکت اسباب گرځي. دنسوارو په هکله هم ځنی عالمان ددی آیت نه استدلال کوی. او وائی چه نسوار خوهم د وجود دپاره ډیر نقصانی دی. د غاسټونو دپاره مضر دی. دخلی نه سخابوئ راځي. ځله صفانه وی. نسواری سپی هروخت ځای بی ځای لاړی توکی. نو گندگی خوړېږي او دا دنظافت د اصولونه خلاف دی. دا په معده هم خراب اثر غورځوی. نو داهم ددی آیت په مفهوم کېښی راځي. او په تیره تیره دا دمار د زهرونه هم تیز دی. نو په دی ځان وژل عقلمندی نه ده. دغه رنگ چه په دی کوم مال خرڅ کولی شی هغه د مال ضیاع ده. او د مال ضیاع په شریعت کېښی گناه ده.

والسلام

B

6.54

ISR

4127

د هير وئينو اعتياد

هغه بوزنوونکي وبا ده چه پر ضد ئي
مبارزه د ټولني د هر درد او احساس
لرونکي وگړي اسلامي او وجداني
ډنډه ده.

نو راځي چه ټول په گډه سره ددي وبا
پر ضد مبارزه وکړو.

کپړې، افریقه دچرسو داصلی خاوری په نوم پیژندل شویده، کوم
 چه په ټوله نړی کی ډیر عام دی. دچرسو بوټی په هر ډول آب
 وهوا، په خصوصی ډول دحاره ای مناطقو په اقلیم کی په مخنکلی
 ډول راشین کپړې پورتنی حقایق په آسیا کی دآفیمو، په جنوبی
 امریکا کی دکوکینو او په افریقا کی دچرسو دغنعنوی استعمال
 په هکله خبری کوی، په اروپا کی دیونان، یوگوسلاویا او بلغاریا
 په هکله راپور ورکړی شوی چه د ډوډی په کبشت کی ملوث دی.
 دجنوبی امریکا په مخینو برخو کی هم چرس کرل کیږي.

۲- دمخدره موادو تاریخ:

سومیریانو ۴۰۰۰ قبل المیلاد پخوا د ډوډی بوټی ته
 د«ذایقی» او خوند دبوټی، نوم ورکړ. دمصریانو په ارتباط
 مشهوره ده چه هغوی په ۱۵۰۰ قبل المیلاد کی افیون پیژندلی
 دی، قفقازیانو عادت درلود چه دجنگ په وخت کی به ئی یو ډول
 مخدره ماده چه دمچمورا په نوم یادیده خوړله تر څو هغوی ته
 قوت او فتح ور په برخه کړی. ساسانیان دچرسو(حشیش)
 داستعمال لپاره مشهور ؤ دکوم تر تاثیر لاندی به چه هغوی عقیده
 لرله چه هغوی ته دخپل جرأت او نیکو اعمالو لپاره فردوس په
 بدله کی ورکړای شوی دی. داتلسمی پېړی په دوران کی هندی
 عسکرو عادت درلود چه دافیمو او چرسو دیو مخلوط محصول تر
 تاثیر لاندی به ئی بی له دی چه کوم ممکن خطر په نظر کی

ونیسې په پټو سترگو دجگړې میدان ته ځانونه غورځول.

یونانیانو او رومیانو د خوب لپاره یو بت درلود چه دیونانیانو له خوا د «هایپونز» او رومیانو له خوا د «سومیاس» په نوم یادیده او دکوم مجسمه به ئی چه د ډوډی دبتی په واسطه ښکلی کوله.

ویل کیږی چه عربانو دمخدره موادو استعمال له یونانیانو څخه زده او بیائی چینایانو ته وروښود.

داسی معلومیږی چه په افغانستان کی مخدره مواد د چینایانو له خوا معرفی شوی او په همدی اساس د بدخشان ولایت افغانستان ته د مخدره موادو دروازه گڼل کیږی. خوځینی نور خلك عقیده لری چه افغانستان ته مخدره مواد دهغو ترکانو له خوا راوړل شوی دی، کومو چه له مرکزی آسیا څخه جنوبی ختیځ ته کوچ کړی ؤ. همدا رنگه ویل کیږی چه ترکانو د مخدره موادو استعمال په ترکیه کی له مصریانو څخه زده کړی ؤ.

دبرطانوی امپراطوری په دوران کی هند چین ته د زیاتو مخدره موادو قاچاق کوونکی هیواد ؤ دکوم په نتیجه کی چه دبرطانیی او چین تر منځ جگړه وشوه. (دافیمو هنگ)

همدا رنگه له ډیر پخوا راهیسی ساحران او محلی طبیبان هم د مخدره موادو په استعمال کی بوخت دي او د مخدره موادو تأثیرات سحری او جادوگری قوت ته راجع کوي.

د افغانستان مخدره موادو

توليدوونكې سيمې

الف: افیوم:

په افغانستان کې د زیاتو افیمو تولیدوونکې سیمې عبارت دي له بدخشان، هلمند، ننگرهار او هرات څخه. په دې سیمو سربیره دمزار شریف، کونړ، لغمان، وردک، لوگر، پکتیا او قندهار ولایتونو په ځینې برخو کې هم کوکنار کرل کیږي.

په افغانستان کې پخوا د هیروینو تولید نه پیژندل کیده. د هیروینو تولید په سیمه کې د هغو سیاسي بدلونونو نتیجه ده، کوم چې په اویامو کلونو کې منع ته راغلل. همدا رنگه د طلائی مثلث (تایلیند، برما اولوس) په سیمه کې د افیمو خراب محصولات هم ددې سبب شول، چې د طلائی هلال (ایران، افغانستان او پاکستان) په سیمه کې د مخدره موادو د زیات تولید په واسطه، جبره شي. ددې په تعقیب په ایران کې تر

انقلاب وروسته د مخدره موادو په تولید باندې د بندیز لگول او په افغانستان کې د جگړې پیل کیدل په افغانستان او پاکستان کې د افیمو د لازیات تولید عوامل گڼل کېږي. په دې دوران کې د هیروئینو تکنولوژي پاکستان ته راوړده کړای شوه او په سیمه کې د هیروئینو تولید پیل شو. په پاکستان کې د مخدره موادو پر ضد د قانون د ورځ په ورځ زیاتیدونکې تطبیق او په افغانستان کې د مخدره موادو پر ضد د قانون د نه تطبیق او آزادی په سبب افغانستان د مخدره موادو د تجارت د انتقال لپاره یواځینې پناگاه پاتې شوه. په همدې ارتباط په یو راپور کې ویل کېږي چه په بدخشان کې فعلاً د هیروئینو یوې فابریکې پناه اخیستی ده او یو تعداد نوری ئی هم ممکن د افغانستان او پاکستان په سرحد باندې نصب کړای شی.

ب: چرس:

چرس تقریباً په ټول افغانستان کې را شنه کېږي، خو لیکن د افغانستان په جنوبی سرحدی ولایاتو کې په تجارتی ډول کښت کېږي. همدا رنگه د افغانستان چرس د افغانانو د کرنې د خاصو تخنیکونو په سبب د قوې والی نه یوال شهرت لري.

په افغانستان کې د ننگرهار، کونړ، پکتیا پکتیکا، وردک، هلمند، غزني او قندهار ولایتونه د چرسو د تولید لپاره

ج: تنباکو:

تنباکو دهرات، هلمند، وردک، لغمان، او کابل په ولاياتو کی د سگریټو او نصارو د تولید لپاره کرل کیږي. د تنباکو یادونه دلته د هغوی د خطرناک والی په سبب نه، بلکه له دی امله شوی ده چه سگریټ څکول او نصار کرل د نورو اعتیاد جوړوونکو مخدره موادو د استعمال لپاره یوه لاره جوړیدای شی.

د مخدره موادو په استعمال کی پرمختگ

عنعنوی استعمال:

د مخدره موادو عنعنوی استعمال په نړی کی په مسلسل ډول سره ځیني عمومیات بنودلی دی کوم چه دنړی د مختلفو برخو ترمنځ مشترک دی. خو لیکن دی عنعنوی استعمال په هره ټولنه کی، په هغی ټولنی کی دتغیراتو او پرمختگونو سره یوځای، یولړ تغیرات قبول کړی دي.

په اوایلو کی به مخدره مواد معمولاً د درد، د آرامولو په خاطر ددرملونو، اویاله نورو وابنه ډوله بوټو سره دمخلوط په ډول د ځینو ناروغیو د تداوی او یا دمذهبی دودونو په ډول



قال رسول الله صلى الله عليه وسلم:



«كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ»

(صحيح مسلم، ابن ماجه)

«هر ډول مخدره ماده شراب دي او هر ډول شراب حرام دی»

داسلامی لارښوونو په رڼاکی د مخدره موادو په هکله اساسی معلومات

الوكالة الإسلامية للإغاثة

د ملگرو ملتونو دمخدره موادو د کنترول نړیوال پروگرام د
افغانستان د پروگرام دفتر

دوهم چاپ

پېښور - پاکستان

۱۴۱۴ هجری / ۱۹۹۳ میلادی

دمضامینو فهرست

گنه	مضمون	لیکنه	مخ
۱-	سریزه	اداره	۱
۲-	دمخدره موادو تاریخ او جغرافیه	د. عبدالرحمن احمد	۴
۳-	دافغانستان مخدره موادو تولیدوونکی سیمی	د. عبدالرحمن احمد	۷
۴-	دمخدره موادو په استعمال کینی پرمختگ	د. عبدالرحمن احمد	۹
۵-	تمدن او مخدره مواد	د. عبدالرحمن احمد	۱۱
۶-	نشه ای مواد اوس بین المللی ستونځه گرځیدلی	د. میرزاجان	۱۴
۷-	دنشه ای موادو ناوړه اثرات او ستونځی	د. میرزاجان	۱۹
۸-	چرس او دهغه ناوړه اثرات	د. میرزاجان	۲۴
۹-	دنشه یانو پیژندنه	د. میرزاجان	۲۸
۱۰-	دمخدره موادو مخنیوی	د. میرزاجان	۳۳
۱۱-	منشیات دقرآن او احادیثو په رڼاکسی	پروفیسر داکتر سعیدالله قاسمی	۳۹

